

Олег Аблажей

Русалочка

У Вільнюсі відбувалося щось незвичайне – сухий гарячий вітер піднімав пил, сік піском в обличчя, немов у Сахарі.

Нагнувши голову, низько насунувши на лоб бейсболку та примружившись, Ромас швидко йшов звивистим перевулком. Несподівано він зіткнувся з чимось м'яким – відкривши очі, побачив перед собою молоду жінку, в якій не одразу впізнав свою колишню однокурсницю Раймонду. І не дивно – зараз вона мала куди більш пухкі обриси, ніж тоді, коли вчилася в художньому інституті й була схожа на хлопчика-підлітка. Втім, обличчя майже не змінилося, якщо не брати до уваги виразу впевненості в собі, чого раніше ніколи не було.

Тепер вона нагадувала успішну бізнесвумен, хоча, як незабаром з'ясувалося в розмові, займалася тільки живописом і якраз поспішала до власної майстерні.

Коли закінчилися взаємні ахи та охи, обмінялися телефонами. «Антикваріат збираєш? – запитала Раймонда, побачивши допотопну «мобілу» з незручною чорною антеною. – Приходь через пару годин до мене в майстерню – якраз будуть майже всі наші. І буде сам Жильвінас Асоціс – він же у нас зараз геній!».

Ромас пообіцяв прийти, і на цьому попрощалися.

Йдучи далі, він намагався підрахувати, скільки ж часу не бачив Раймонду? Виходило – років десять, а може й більше...

У їхній групі Раймонда була однією з найздібніших, проте її постійно мучило невдоволення собою: вона вічно переробляла

і вдосконалювала свої малюнки та етюди, часто безповоротно псуючи зроблене, і з цієї причини мала хронічні конфлікти з викладачами.

Одного разу Ромаса покликала до телефону тітка, в якій він жив. Дзвонила Раймонда – з відчаєм у голосі вона просила вийти до неї і поправити малюнок, бо завтра перегляд, а в неї нічого не виходить. Що було робити, не залишати ж людину в біді, і Ромас, хоча з незадоволеною усмішкою, але пішов.

Раймонда сиділа перед мольбертом у тісній кімнатці, яку наймала в якоїсь бабусі, і на обличчі її відбилося така приреченість, ніби від малюнка, приколотого до дошки, залежали її життя й смерть. На ній був незастебнутий вицвілий халат, з-під якого виднілася не першої свіжості комбінація, чого давно вже ніхто не носив. Волосся розкудане, очі припухлі. Видовище було малоапетитне, як, зрештою, і малюнок, в буквальному сенсі протертий до дірок від нескінченних виправлень.

Ромас і зі своїм малюнком намучився добряче – натурщик, одутий пузатий дядько, викликав тільки одне бажання – відвести очі вбік і забути про його існування. Що робити, такий був весь «контингент» моделей, які за невеликий заробіток погоджувалися позувати студентам, – сухоребрі або, навпаки, опасисті дядьки, спиті жінки з відвислими цицьками...

Абиyak довівши до пуття малюнок Раймонди, Ромас швиденько попрощався, відмовившись від кави, і втік додому. Боявся потрапити в двозначну ситуацію. Даремно боявся, думав він тепер, згадуючи той епізод, – Раймонда була тоді такою виснаженою, що їй було не до еротичних ігор.

Його думки перервав різкий дзвінок власного мобільника – Раймонда просила: «Візьми по дорозі щось до чаю, а то «бухла» нанесли, а більше нічого й нема».

Ромас завернув до супермаркету, яких наввипередки стали будувати у Вільнюсі. У кондитерському відділі довго придивлявся до різних булок, тортів, печива – солодкого він не любив, до того ж, в кишені було порожньо. Нарешті зупинив погляд на незвичному, ніби величезний бублик, згорнутому

з тонюсінських, майже прозорих шарів тіста, пирозі, благо й ціна на тьмяному ярлику була невеликою – всього 1.80 лт.

Нарешті підійшла його черга до каси. Касирка, молода дівчина, наблизилася ярлик до апарату, який, коротко пікнувши, миттєво вибив ціну – 18 лт. «А...», – почав було Ромас. «Вісімнадцять літів!» – сказала касирка. Ромас мав в гаманці тільки десятку. Відчувши, що болісно червоніє, вигріб із кишень дрібні монети, жовті та білі центи.

Касирка терпляче рахувала, так само мовчки чекала позаду черга. На щастя, вистачило, і Ромас, полегшено зітхнувши, пішов своєю дорогою.

До майстерні Раймонди було далеченько, і, поки Ромас добрався, всі вже були в зборі. Ромасу спішно підставили стілець, всунули в руки склянку з товстим дном, в якій хлюпала запашна рідина й кубик льоду.

Всі слухали білявого огрядного чоловіка з модною триденною щетиною на рожевому обличчі. Це й був знаменитий Жильвінас Асоціс, який колись навчався разом з ними, то кудись зникаючи, то з'являючись знову. Тепер же, за чутками, робив запаморочливу кар'єру на Заході.

– Недарма мистецтво називали «ляпасом суспільному смаку», – впевненим голосом говорив Асоціс. – Мистецтво є заперечення всіх і всіляких табу й заборон. Якщо воно не обурює, не викликає протестів у натовпі, то це не мистецтво взагалі, а заняття для панянок з «інституту шляхетних дівць»! Справжнє мистецтво – не що інше, як контрольоване безумство!

Ніхто не заперечував. Ромас придивлявся до промоўця. Час змінив Асоціса не менше, ніж Раймонду – зі спритного хлопчика, який не міг всидіти на місці, він став солідним метром, в продумано протертих джинсах, фірмовій майці. Вся поза, поведінка, рухи свідчили, що ця людина знає собі ціну й твердо стоїть на ногах.

– Різні портретики, краєвидики і взагалі живопис, – продовжував Асоціс, – це безнадійна старизна, яка нічого не

говорить сучасній людині. Зараз – час синтезу, епоха нових засобів вираження, відповідних нашому часу, врешті-решт, ХХ століття скоро закінчиться, настане нове, ХХІ-е, друзі!

Далі Асоціс розповідав про свій новітній проект, який називався «Попіл подорожей». Суть його була така – Жильвінас подорожуватиме багатьма країнами світу, робитиме знімки визначних місць, а потім, повернувшись до Вільнюса, урочи-сто їх спалить, а попіл розвіє з літака над містом.

Зустріч тривала ще досить довго. У певний момент Жильвінас Асоціс підсів до Ромаса, щедро хлюпнув йому в склянку з пляшки. – Ну що, Ромка, все свої акварелі малюєш? – і, не чекаючи відповіді, продовжив. – Слухай, добре, що ти прийшов: тут для тебе халтурка є одна. Ти ж, здається, і книги ілюструєш? Так? Ось і чудово – тут одні тітки задумали видавати Андерсена, звернулися до мене, а я, як бачиш, іншими справами займаюся. А тобі зайва копійка не завадить. Згода? Ну от і чудово, тримай їх візитку. Далеченько, десь у Санта-ришках, але знайдеш.

І зібрався вставати. Але Ромас затримав його. В голові шуміло від випитого, мова була неслухняна, але він видавив запитання: – Слухай, Жильвінас, ось цей спонсор, що фінансує твій проект... Яка йому від цього користь? Що йому з розвіяного попелу? А гроші, я так розумію, чималі!..

На обличчі Асоціса з'явилася поблажлива посмішка.

– Можна, я не буду розкривати всі механізми, надто складно. Але повір мені – користь він матиме, і чималу! Такі люди грошей на вітер не кидають!

Поплескав Ромаса по плечу і відійшов.

– А вы иллюстратор, да? Как замечательно! Извините, что мы не говорим по-литовски! – радісно заторохтіла тілиста жінка середніх років. Поруч була інша, таких само форм, тільки темноволоса. – А мы вот, понимаєте, ресторанчик хотим здесь открыть, но пока завезем оборудование, мебель, решили